

*Božena Malić
Ivan Prskalo*

Prethodno znanstveno priopćenje

GEOGRAFSKI POLOŽAJ I PREDIKCIJA KINEZILOŠKIH SADRŽAJA U SLOBODNOM VREMENU

1. UVOD

Značajna tema u svakodnevnom životu slobodno je vrijeme. Ono je toliko povezano s biti čovjeka da koliko iz nje proizlazi toliko je i određuje. Sadržaji slobodnog vremena djece i mladih važni su jer pridonose formiranju njihova identiteta i kvalitete života. Previšić (1987) navodi potrebu organiziranosti slobodnog vremena. Važno je znati da dobar odabir slobodnih aktivnosti bitno utječe na djetetov daljnji intelektualni, tjelesni, emocionalni i socijalni razvoj. Prskalo (2015) ističe značenje stvaranja navike vježbanja kao bitne odgojne zadaće za formiranje kulture slobodnog vremena, postaje imperativ za afirmaciju kineziologije slobodnog vremena. Posljedice nedostatnog kretanja povezane s koncentracijom stanovništva u gradove, nedovoljnim kretanjem i prekomjernom nekvalitetnom prehranom, potvrđenim rezultatima prekomjerne težine već u drugom razredu osnovne škole (Tomač, Šumanović, Prskalo, 2012) mogu se ublažiti ili kompenzirati odgovarajućim kineziološkim programima (Prskalo, Barić i Badrić, 2010). Tjelesno vježbanje u ovoj dobi posebno je značajno jer djeca s višom razinom motoričkih sposobnosti u djetinjstvu imaju višu razinu tjelesne aktivnosti i u adolescenciji (Barnnet, Van Beurden, Morgan, Brooks, Beard, 2009). Roditelji i odgojno-obrazovni sustav u najširem smislu riječi trebaju preuzeti odgovornost pripreme djeteta za život u uvjetima koje karakterizira značajno smanjena potreba za kretanjem i udjelom mišićnog rada.

2. CILJ

Cilj istraživanja jest utvrditi predikciju geografskog položaja, odnosno mjesto stanovanja na kineziološke sadržaje djece u primarnoj edukaciji u njihovom slobodnom vremenu.

Hipoteze

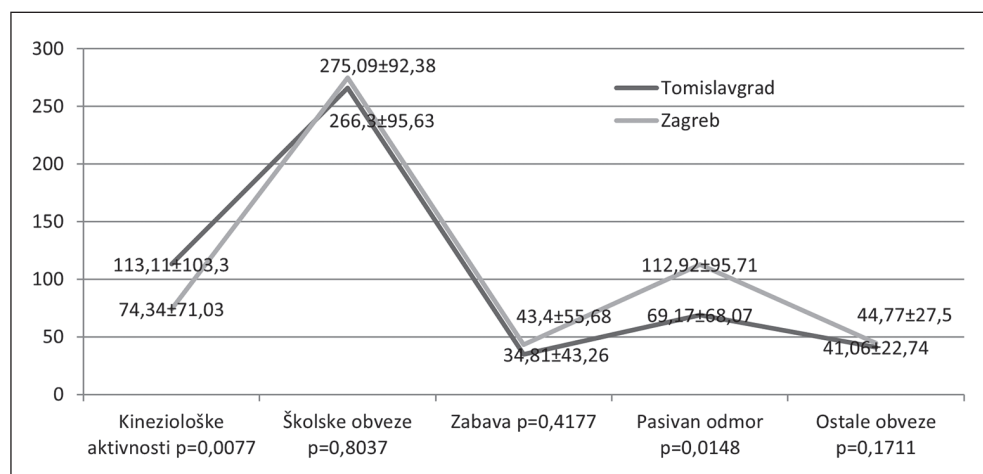
- H1: Učenici u manjim mjestima provode slobodno vrijeme aktivnije od specifično mega urbane populacije kao što je to Zagreb.
- H2: Kineziološki su sadržaji najčešći izbor u izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima.

3. METODE RADA

Istraživanje je provedeno na uzorku od 107 učenika u primarnoj edukaciji (56 dječaka i 51 djevojčica), od toga 21 u dobi od 9 godina, 79 desetogodišnjaka te 7 jedanaestogodišnjaka. U istraživanju su sudjelovala 54 učenika iz Osnovne škole „Ivan Mažuranić“ iz Tomislavgrada (Bosna i Hercegovina) i 53 učenika iz Osnovne škole „Retkovec“ u Zagrebu koji su opisivali svoj jučerašnji dan s vremenom potrebnim za sve što su radili u minutama. Statistička je obrada provedena programskim paketom „Statistica“, licenciranog za Sveučilište u Zagrebu. Podaci su obrađeni metodama deskriptivne statistike, konfirmativne statistike, a primijenjena je diskriminacijska analiza radi utvrđivanja značajnosti razlika sustava varijabli provedbe vremena kod subuzoraka definiranih temeljem mjesta stanovanja (Zagreb i Tomislavgrad).

4. REZULTATI I RASPRAVA

Na slici 1 prikazani rezultati pokazuju da su djeca u Tomislavgradu u odnosu na zagrebačku aktivnija u kineziološkim aktivnostima, odnosno da dnevno provode više vremena izvođeci motorička gibanja, što u konačnici i potvrđuje postavljenu hipotezu.

Slika 1. Struktura vremena između subuzoraka iz Tomislavgrada i Zagreba

Najčešći oblici provedbe kinezioloških aktivnosti su oni institucionalni u različitim sportskim društvima ili individualni. Najčešće se te mogućnosti ne iskorištavaju na najbolji način, a jedan od primjera je i Velika Britanija gdje je istraživanje na uzorku od djece u dobi od 11 do 15 (Hayes, 2002) godina ukazalo na gledanje televizije kao dominantnu aktivnost u slobodnom vremenu. U izboru

sadržaja treba naglasiti ulogu i odgovornost, roditelja, odgojitelja i učitelja. *Budući da dijete još uvijek nije samostalno, najvažniju ulogu pri zadovoljenju tih potreba imaju obitelj i odgojitelj* (Blažević, Božić, Dragičević, 2012). Učenici u Tomislavgradu dnevno provedu 267 minuta ispunjavajući školske obaveze, dok učenici u Zagrebu 275 min, što nije statistički značajna razlika, s druge strane zagrebački subuzorak značajno prednjači u pasivnoj provedbi slobodnog vremena.

Tablica 1. Rezultati diskriminantne analize sustava varijabli vremena prethodnog dana između subuzoraka iz Zagreba i Tomislavgrada

	Svojstvena vrijednost	Koeficijent diskriminacije	Wilks' λ	χ^2	Stupnjevi slobode	Razina značajnosti
Diskriminacijska funkcija	0,13	0,34	0,88	12,86	4	0,0120

Tablica 2. Faktorska struktura i centriodi diskriminacijske funkcije

FAKTORSKA STRUKTURA	Faktor 1
Kineziološke aktivnosti	-0,60
Školske obveze	0,13
Pasivan odmor	0,73
Ostale obveze	0,20
CENTROIDI	Faktor 1
Tomislavgrad	-0,36
Zagreb	0,36

Tjelesna aktivnost u ovoj dobi je bitna i zbog stvaranja navike svakodnevnog tjelesnog vježbanja jer se slobodno vrijeme sve više koristi za aktivnosti kojima nije potreban gotovo nikakav mišićni napor (Prskalo, 2007). Na provedenom istraživanju potvrđuje se hipoteza da djeca u slobodnom vremenu najviše upražnjavaju kineziološke aktivnosti, ali u strukturi ukupnog vremena na prvom su mjestu školske obveze i tu se subuzorci ne razlikuju. Dominacija kinezioloških aktivnosti u realnom vremenu karakteristika je djece iz Tomislavgrada, a pasivan odmor djece iz Zagreba. I pored takvog rezultata djeca pokazuju preporučenu razinu vježbanja od najmanje jedan sat dnevno, što je poželjno, ali s obzirom na osjetljivu dob vjerojatno ne i dovoljno. Koncentracija stanovništva u gradove i s demografskog stajališta nije povoljna okolnost (Prskalo i Babin, 2008).

5. ZAKLJUČAK

Rezultati istraživanja pokazuju kako je u slobodnom vremenu izbor kinezioloških aktivnosti u skladu s biotičkim potrebama djeteta, a realna struktura vremena pokazuje da djeca u manjem gradu više vremena provode aktivno nego djeca u Zagrebu, a pasivan odmor je dominantniji u djece u Zagrebu, nego kod djece u Tomislavgradu. Količina vremena provedena u kretanju je u skladu s preporučenom (World Health Organization, 2011), ali s obzirom na suvremene uvjete života vrlo vjerojatno i ta količina nije dovoljna za optimalan rast i razvoj djece ove dobi.

6. LITERATURA

1. Barnett, L.M., Van Beurden, E., Morgan, P.J., Brooks, L.O., Beard, J.R. (2009). Childhood Motor Skill Proficiency as a Predictor of Adolescent Physical Activity, *Journal of Adolescent Health*; 44, 252–259
2. Blažević, I., Božić, D., Dragičević, J. (2012). Relacije između antropoloških obilježja i aktivnosti predškolskog djeteta u slobodno vrijeme. U: *Zbornik radova „21. ljetna škola kineziologa Republike Hrvatske“* (ur V. Findak) pp 122 - 127. Poreč : Hrvatski kineziološki savez.
3. Hayes, M.(2002). *Project summary: Taking Chances: the Lifestyle, Leisure Worlds and Leisure Risks of Young People*, Child Accident Prevention Trust, London.
4. Previšić, V. (1987). *Izvanastavne aktivnosti i stvaralaštvo*. Zagreb, Školske novine.
5. Prskalo, I. (2007). Kineziološki sadržaji i slobodno vrijeme učenica i učenika mlađe školske dobi, *Odgojne znanosti, Eudcational Sciences*. 9, 2(14); 319-331
6. Prskalo, I. (2013). Kinesiological Activities and Leisure Time of Young School Age Pupils in 2007 and 2012. *Croatian Journal of Education*, 15 (1) 109-128
7. Prskalo, I. (2015). Kinesiology of leisure time. *Croatian Journal of Education*. 17 (Sp. Ed. No.1), 219-228.
8. Prskalo, I., Babin, J. (2008). Stanje i perspektiva razvoja u području edukacije. U: *Zbornik radova „17. ljetna škola kineziologa Republike Hrvatske“* (ur B. Neljak) pp 30 - 41. Poreč : Hrvatski kineziološki savez.
9. Prskalo, I., Barić, A., Badrić, M. (2010). Kineziološki sadržaji i slobodno vrijeme mladih, U: Andrijašević, M. (ur.): *Kineziološki sadržaji i društveni život mladih*, Zagreb, Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu; str. 65-71.
10. Tomac, Z., Šumanović, M, Prskalo, I. (2012). Morphological Characteristics and Obesity Indicators in Primary School Children in Slavonija: Cross-Sectional Study. *Croatian Journal of Education*, 14 (3) 657-680.
11. World Health Organization. (2011). Global Recommendations on Physical Activity for Health. World Health Organization. Retrieved on 26th April 2015 from: <http://www.who.int/dietphysicalactivity/physical-activity-recommendations-5-17years.pdf?ua=1>.